

Туркот Денис
здобувач освітнього ступеня «магістр»

Мельничук Оксана

к.е.н., доцент

Подільський державний аграрно-технічний університет
м. Кам'янець-Подільський

ОЦІНКА ПОТОЧНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ В БУХГАЛТЕРСЬКОМУ ОБЛІКУ

Оцінка в бухгалтерському обліку необхідна в процесі господарювання при надходженні і вибутті активів; при виникненні прав ізобов'язань; при здійсненні таких операцій, як: купівля-продаж, оренда майна, застава, страхування, інвестування, переоцінка основних засобів, виділення часток у статутному капіталі тощо. Від правильності оцінки об'єктів бухгалтерського обліку залежить достовірність інформації відображеної у фінансовій звітності та прийняття на її основі ефективних управлінських рішень.

Активи та зобов'язання утворюють кістяк бухгалтерського балансу. Залишки активів та зобов'язань на кінець звітного періоду відображаються в балансі і показують їх наявність на звітну дату. Фактично всі наявні цінності та власний і залучений капітал, за рахунок якого вони утворені, зафіксовані в балансі. З цієї причини вибуття активів та погашення зобов'язань протягом звітного періоду розглядаються як списання їх з балансу. Тому логічним є той факт, що вибуття об'єктів в обліку оцінюють так, як вони відображені в балансі. Водночас сучасна система бухгалтерського обліку передбачає диференційований підхід до оцінки об'єктів для відображення операцій їх вибуття, хоча принцип відповідності вартості списання і вартості визнання в балансі в більшості випадків зберігається [1, с. 110].

Кожен об'єкт бухгалтерського обліку, незалежно від того, на якій стадії кругообігу капіталу він перебуває, завжди оцінюється в бухгалтерському обліку за історичною чи поточною вартістю. Обрання того чи іншого способу оцінювання залежить від базової оцінки, специфічних особливостей об'єкта оцінки (об'єкта обліку) та виду господарської операції.

Огляд літератури з теорії бухгалтерського обліку, створеної з початку 90-х років минулого століття і до сьогодні підтверджує, що російські та українські вчені продовжують тлумачити оцінку як складову методу бухгалтерського обліку. При цьому основний наголос робиться на тому, що оцінка – це вираз у грошовій формі майна підприємства з метою узагальнення даних у бухгалтерському обліку та звітності.

Розглядаючи оцінку з позиції бухгалтерського обліку як спосіб визначення вартості господарських засобів за допомогою узагальнюючого грошового вимірника, Я.Д. Крупка стверджує, що переважно вона ґрунтується на затратному методі [1, с.31].

Л.Г. Ловінська так визначає оцінку: „це складова методу бухгалтерського

обліку, за допомогою якої здійснюється вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку, створення якісних характеристик обліково-економічної інформації та інформаційне забезпечення аналізу фінансового стану підприємства й ефективності його менеджменту“ [1, с. 26]. Відповідно, як складова методу бухгалтерського обліку оцінка має такі функції:

- вимірювання вартості об'єктів бухгалтерського обліку;
- визначення критеріїв визнання активів, капіталу, зобов'язань, доходів і витрат;
- створення якісних характеристик облікової інформації;
- інформаційне забезпечення оцінки менеджменту, фінансового стану та фінансового результату діяльності суб'єктів господарювання [1, с.26].

Вибір оцінки, як вірно стверджує Я.Д. Крупка, залежить від мети. Метою оцінки підприємства або його окремих активів, на його думку, є визначення на певну дату найбільш об'єктивної і реальної їх вартості в ринкових умовах [1, с.32].

Поняття «оцінка» в Законі України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» [1] та П(С)БО використовується у тлумаченнях принципу бухгалтерського обліку, сутності активів, зобов'язань, доходів і витрат, змісту облікової політики, а також фігурує у формулюванні принципів бухгалтерського обліку.

Згідно з П(С)БО 6 "Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах" облікова оцінка – це попередня оцінка, яка використовується підприємством з метою розподілу витрат і доходів між відповідними звітними періодами [1]. Інакше кажучи, це приблизна величина, яка визначається підприємством, спираючись на минулий досвід і наявну інформацію.

В сучасних умовах отримання підприємством короткострокової позики приводить до виникнення зобов'язань перед банківською установою за основною сумою боргу та за нарахованими відсотками. Нараховуючи відсотки за кредит, підприємство збільшує не тільки свої поточні зобов'язання, а й фінансові витрати. Отже, на нашу думку, доцільно оцінювати зобов'язання за позику за теперішньою вартістю.

Виникнення кредиторської заборгованості за товари, роботи, послуги відображає суму грошових коштів, яку має сплатити підприємство своїм кредиторам в результаті її погашення. В умовах фінансової кризи договори між підприємствами укладаються на нетривалий період та передбачають погашення зобов'язань протягом тижня чи місяця, а фактично перерахування коштів затягується до 6–8 місяців. Такі відносини псує стосунки підприємств з кредиторами, підривають довіру партнерів. Тому, на нашу думку, доцільно було б при укладанні договорів в одному з пунктів передбачити коригування суми зобов'язання на індекс інфляції. Отже, при виникненні зобов'язання підприємство-боржник буде прагнути якнайшвидше його погасити, щоб уникнути зайвих витрат коштів при швидких темпах інфляції. Своєю чергою, кредитори будуть впевненіше почувати себе на ринку у зв'язку з швидким

поверненням оборотних коштів, які знову можна залучити в обіг. Прийняття такої умови вигідним як для покупців, так і для продавців товарів, робіт, послуг. Зокрема, покупець, отримуючи товар, не сплачує за нього відразу, а погашає заборгованість пізніше з коригуванням на індекс інфляції. У цьому випадку йому не потрібно брати позику для купівлі товару, адже можна вважати, що підприємство-продавець позичило кошти підприємству-покупцю, тобто зобов'язання будуть оцінюватися шляхом дисконтування наявної заборгованості. Зі свого боку, покупець, витрати якого пов'язані зі сплатою за отримані товари, може віднести на фінансові витрати, тобто прирівняти непогашену суму боргу до позикового капіталу. Для продавця така умова сприяє насамперед реалізації товарів, розширенню ринку збуту, а запізнений платіж він отримує з доходом, скоригованим на індекс інфляції. Отже, кредиторську заборгованість за товари, роботи, послуги доцільно оцінювати за поточною вартістю придбання, оскільки вона враховує чинник інфляції і динаміку цін.

Список використаних джерел

1. Закон України „Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні“ від 16.07.1999 р. № 996, із змінами та доповненнями.
2. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 „Зобов'язання“, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 31.01.2000 р. № 20, із змінами і доповненнями.
3. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 6 „Виправлення помилок і зміни у фінансових звітах“, затверджено наказом Міністерства фінансів України від 28.05.1999 р. № 137, із змінами і доповненнями.
4. Бухгалтерський фінансовий облік: Підручник для студентів спеціальності «Облік і аудит» вищих навчальних закладів / За ред. проф. Ф.Ф.Бутинця.

